הָרָעָה בָּרוּךְ דַּיַּן הָאֱמֶת אַף עַל פִּי שֶׁיָּבֹא לוֹ טוֹבָה מְמֻנּוּ, כְּגוֹן שֶׁבָּא לוֹ שָׁטָף עַל שָׂדֵהוּ, אַף עַל פִּי שֶׁכְּשֶׁיַּעֲבֹר הַשָּׁטָף הִיא טוֹבָה לוֹ, שֶׁהִשְׁקָה שָׂדֵהוּ:

רכג מִי שֶׁיָּלְדָה אִשְׁתּוֹ, וּמַת מוּרִישׁוֹ, וּבָנָה בַּיִת חָדָשׁ, וְקָנָה כֵּלִים חֲדָשִׁים, מַה מְּבָרֵךְ. וּבוֹ ו׳ סְעִיפִים:

א בְּרָכוֹת נ״ט (ע״ב). ב הַגָּהוֹת מֵיימוֹנִיּוֹת (דפוי קושטא) פֶּרֶק ד׳ (ה״ט) בְּשֵׁם סְמ״ק (מצוה קנא בהגהות אות יא). ג שָׁם בַּגְּמָרָא.

א (א) * [א]יָלְדָה (ס) אִשְׁתּוֹ (ב) * זָכָר, (ג) מְבָרֵךְ (ג) הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, [ב]וְגַם הִיא צְרִיכָה לְבָרֵךְ כֵּן. הַגָּהּ: (ד) וְאִם מֵתָה אִשְׁתּוֹ (ה) * בְּלִדָּתָהּ (ו) מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ, דְּהָא לֵיכָּא הֲטָבָה לְאַחֲרִינִי. וְכֵן אִם מֵת הָאָב קֹדֶם שֶׁיָּלְדָה אִשְׁתּוֹ, הִיא מְבָרֶכֶת שֶׁהֶחֱיָנוּ (כֵּן נִרְאֶה לִי לְיַשֵּׁב (ג) הָרַשְׁבָּ״א (ס״ק) סִימָן רמ״ה). * וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ שֶׁנֶּהֱגוּ לְהָקֵל (ד) (ז) בִּבְרָכָה זוֹ, שֶׁאֵינָהּ חוֹבָה אֶלָּא רְשׁוּת, וּמִזֶּה נִתְפַּשֵּׁט שֶׁרַבִּים מְקִלִּים בְּאֵלּוּ הַבְּרָכוֹת: **ב** (ה) (ח) [ג]מֵת אָבִיו, מְבָרֵךְ (ו) דַּיַּן

בַּאֵר הֵיטֵב

אַחַת דַּי בִּבְרָכָה אַחַת. הִלְכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן קצ״ט. שָׁמַע שְׁמוּעָה שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ עָלֶיהָ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אוֹ שֶׁהֶחֱיָנוּ אוֹ דַּיַּן הָאֱמֶת וְאֵין הַפַּגִּיד נֶאֱמָן אוֹ שֶׁלֹּא רָאָה הַדָּבָר, לֹא יְבָרֵךְ, וְכֵן אִם שָׁמַע שְׁנַיִם הַזַּלְזָן, לֹא יְבָרֵךְ עַד שֶׁיִּשְׁיֵר לוֹ הַגְּזֵלָה. סֵפֶר חֲסִידִים (סי׳ תתמא), מֹשֶׁה מִשָּׁה (סי׳ שסט). מִי שֶׁהִכְרִיחַ מַחֲמַת עֲנִיּוּתוֹ לָקַחַת אִשָּׁה עֲשִׁירָה שֶׁלֹּא בְּחָכְמָה, מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב וְדַיַּן הָאֱמֶת. סֵפֶר חֲסִידִים (סי׳ שפב), מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א):

א (ס) **אִשְׁתּוֹ.** וּבְאֵלּוּ אֵין חִלּוּק בֵּין רוֹאֶה לִשְׁמֹעַ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): (ב) **הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב.** וְיִשְׁתַּחֲוֶה כְּנֶגֶד מִזְרָח וִיבָרֵךְ. מְצָאתִי כְּתוּב. אַף שֶׁהָיָה לוֹ כְּבָר בָּנִים. ט״ז (סק״א): (ג) **הָרַשְׁבָּ״א.** וְט״ז (שם) כָּתַב דִּכְרַבֵּנוּ הַמְחַבֵּר עִקַּר דַּאֲפִלּוּ מֵתָה אִשְׁתּוֹ מְבָרֵךְ

בַּאוּר הַלָּכָה

א * **יָלְדָה אִשְׁתּוֹ וְכוּ׳.** עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) **שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם סֵפֶר חֲסִידִים** (סי׳ תתמג) **דְּהוּא הַדִּין כְּשֶׁנּוֹלַד לִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ בֵּן, אוֹ שֶׁנּוֹלַד בֵּן לְאוֹהֲבוֹ שֶׁהוּא צַדִּיק וְחָסִיד. אֲמְנָם לְפִי מַה שֶּׁרָאִיתִי בִּתְשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ״א** חֵלֶק ד׳ סִימָן ע״ז [וְהָעִתִּיקוֹ הַבַּיִת יוֹסֵף וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּקִצּוּר רֵישׁ סִימָן רכ״ה (ב״י ד״ה ומ״ש והוא, ומג״א סק״א)] **מוּכָח דְּפָלִיג עַל זֶה,** שֶׁמְּסִיק שָׁם [א]דְּלְאו בְּכָל דָּבָר שַׁנְּהָנֶה הוּא וַאֲחֵרִים עִמּוֹ שַׁיְּבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, שֶׁאִם כֵּן אֶפְלוּ אַקְרָא חַדְתָּא יְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וְגַם לָמָּה שָׁאֲלוּ בַּגְּמָרָא (נט:) בְּיִלְדָה אִשְׁתּוֹ זָכָר מַאן אֵיכָּא אַחֲרִינָא בַּהֲדֵיהּ וְאָמְרוּ דְּהָתָם נַמִּי אֵיכָּא אִשְׁתּוֹ בַּהֲדֵיהּ, תִּיפּוּק לֵיהּ מִשּׁוּם בָּנָיו וּבְנֵי בֵּיתוֹ דְּנֶהֱנִים וּשְׂמֵחִים עִמּוֹ, וַאֲפִלּוּ הָכִי נֶהֱנִים בִּלְדַּת זְכָרִים, אֶלָּא דִּבְרָכָה זוֹ הוּא דְּוַקָּא בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ תּוֹעֶלֶת וְהֶנְאָה בּוֹ כִּירִידַת גְּשָׁמִים וּרְשֹׁת הָקְרוֹבִים וּלְעִנְיַן רִבּוּי יַיִן שֶׁאֲחֵרִים נֶהֱנִים וְשׂוֹתִים מִמֶּנּוּ עִמּוֹ [וְכִדְלְעֵיל בְּסִימָן קע״ה (ס״ד ובמשנ״ב ס״ק טו) עַיֵּן שָׁם], וְכֵן בִּלְדַּת אִשְׁתּוֹ זָכָר יֵשׁ לָאָב וְלָאֵם הֲנָאַת תּוֹעֶלֶת, חֲדָא דַּהֲוָה לְהוּ חוּטְרָא לְיָדָא וּמְרַה לְקִבּוּדָה, וְעוֹד שֶׁהוּא כְּיָרֵךְ הָאָב וְהָאֵם, וּמִדַּת כָּל אָדָם תְּאֵבִין לוֹ לְיָרְשָׁן, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּבְהֶנְיֵ שֶׁזָּכַר הַסֵּפֶר חֲסִידִים לֹא שַׁיָּךְ טַעַם זֶה, וְגַם בַּיָּחֵר הַפּוֹסְקִים לֹא נִזְכַּר הַדָּבָר אֶלּוּ בִּדְבָר שֶׁלֹּא נִזְכַּר בְּהַדְיָא:

* **זָכָר וְכוּ׳.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק ב׳-ג׳), **וּלְדִינָא יֵשׁ לְעַיֵּן אִם יֵשׁ לוֹ בְּמָה בָּנִים וְאֵין לוֹ בַּת וְתֹאַב שֶׁתִּוָּלֵד לוֹ בַּת וְנוֹלַד לוֹ בֵּן, אִם יֵשׁ לוֹ לְבָרֵךְ בְּרִכַּת הַטּוֹב, אֲחֲרֵי דְּסוֹף הַדָּבָר הוּא דְּלָא נִיחָא לֵיהּ בְּזָכָר, וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

* **בְּלִדָּתָהּ. מִלְּשׁוֹן זֶה מְשֻׁמָּע לְכָאוֹרָה דְּאִם מֵתָה אֵיזֶה שָׁעָה אַחַר לִדָּתָהּ וְהוּא לֹא בֵּרַךְ עַדַיִן, יָכוֹל לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אַחַר שְׁמָתָהּ,** עַל הַהֶנְאָה שֶׁהָיְתָה לוֹ מִקֹּדֶם. **וְיֵשׁ לְדַחוֹת** דְּכֵינָן שֶׁקֹּדֶם שֶׁבֵּרַךְ מֵתָה וְאֵין לוֹ עַתָּה הֲנָאָה גַּשְׁמִית בִּבְנָהּ, שׁוּב לֹא יָכוֹל לוֹמַר בְּרָכָה זוֹ, וְדוֹמְיָא דְּמֵי שֶׁגָּמַר אֲכִילָתוֹ וְנִזְכַּר שֶׁלֹּא בֵּרַךְ בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא שֶׁשּׁוּב לֹא יָכוֹל לְבָרֵךְ עַל הֲנָאָה הַקּוֹדֶמֶת (סי׳ קסז ס״ח) **[וְתֵדַע דְּמֵי שֶׁמֵּת אָבִיו וְיֵשׁ לוֹ אַח דְּמְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב עַל הַיְרֻשָּׁה וּמֵת הָאַח עַד שֶׁלֹּא בֵּרַךְ הַבְּרָכָה [וְהוּא יוֹרְשׁוֹ גַּם כֵּן מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הִגִּיחַ בֵּן], אִשּׁוּ יָכוֹל לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַטּוֹב מִפְּנֵי שֶׁהָיָה לוֹ לְאַח הֲנָאָה מִקֹּדֶם, זֶה וַדַּאי לְכָאוֹרָה לֹא מִסְתַּבְּרָא],** וּמַאי דִּנְקִיט הָרַמְ״א בְּלִדָּתָהּ, מְשׁוּם דְּאִי לָאו הָכִי הָיָה מְבָרֵךְ תֹּכַף אַחַר לִדָּתָהּ, וְלֹא רָצָה הָרַמְ״א לְצַיֵּר בְּאֹם לֹא בֵּרַךְ מִקֹּדֶם, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן קע״ה בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה וכתב הרא״ש) לְעִנְיַן שִׁנּוּי יַיִן אִם צָרִיךְ הַבְּרָכָה דְּוַקָּא עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּתָן, **וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

* **וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ וְכוּ׳ אֶלָּא רְשׁוּת. רוֹצֶה לוֹמַר יֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ דְּהוּא רְשׁוּת מְשׁוּם** שֶׁרַבִּים מְקִלִּים בְּכָל הַבְּרָכוֹת (ט) שֶׁאָר אָדָם כְּשֵׁר שֶׁאָדָם מְצַטַּעֵר עָלָיו, דְּהוּא בְּכְלָל שְׁמוּעוֹת רָעוֹת. מֵיהוּ הָעוֹלָם נוֹהֲגִין לְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת, וְאֵינוֹ וְהוּא הַדִּין

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **יָלְדָה וְכוּ׳.** וַאֲפִלּוּ לֹא רָאָה בְּעֶצְמוֹ (ס) רַק שָׁמַע כְּשֶׁהָיָה בְּעִיר אַחֶרֶת, (ב) וְכֵן בְּמַה שֶׁמְּבֹאָר בְּסָעִיף ב׳: (ב) **זָכָר.** מִדְּסָתְמוּ הַפּוֹסְקִים מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ הָיוּ לוֹ כַּמָּה זְכָרִים וְאָבֵד שֶׁיִּוָּלֵד לוֹ בַּת כְּדֵי שֶׁיִּקְנִים מִצְוַת פְּרִיָּה וּרְבִיָּה, אֲפִלּוּ הָכִי אִם נוֹלַד בַּת (ג) אֵין מְבָרֵךְ עַל זֶה. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי פָּשׁוּט דִּבְכַמָּה רִאשׁוֹן כְּשֶׁרוֹאֶה אוֹתָהּ מְבָרֵךְ בִּרְכַּת שֶׁהֶחֱיָנוּ, דְּמֵי גָּרַע מִמֵּי שֶׁרוֹאֶה אֶת חֲבֵרוֹ לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם וְשָׂמַח בְּרִאיָתוֹ דְּמְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ כִּדְלְקַמָּן בְּסִימָן רכ״ה סָעִיף א׳: (ג) **מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב.** הַטּוֹב לוֹ דִּנְיָחָא לֵיהּ בְּזָכָר, וְגַם טוֹב לָהּ שֶׁגַּם לָהּ נִיחָא בִּבֵן זָכָר, (ד) וַאֲפִלּוּ הָיָה לָהֶם כְּבָר כַּמָּה בָּנִים. וְעַיֵּן בְּפָרִי מְגַדִּים (א״א סק״ב) דַּאֲפִלּוּ אִם לֹא בֵּרַךְ תֹּכַף כְּשֶׁשָּׁמַע, גַּם כֵּן יְבָרֵךְ לְכָלֵי עָלְמָא, דַּעֲדַיִן הַטּוֹבָה נִמְשֶׁכֶת: (ד) **וְאִם מֵתָה אִשְׁתּוֹ וְכוּ׳.** יֵשׁ אוֹמְרִים דְּהַמְחַבֵּר פְּלִיג עַל זֶה וּסְבִירָא לֵיהּ דַּאֲפִלּוּ מֵתָה אִשְׁתּוֹ בִּלְדָּתָהּ מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, (ה) וְכָזֶה סְבִירָא לֵיהּ גַּם כֵּן הַטַּ״ז (סק״א) לְדִינָא, וְטַעְמוֹ שֶׁל הַטַּ״ז דְּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לָהּ טוֹבָה שֶׁהִשְׁאִירָה זָכָר בָּעוֹלָם, עַיֵּן שָׁם. אֲבָל בְּמַר וּקְצִיעָה פְּלִיג עַל זֶה דְּבִרְכַּת הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב נִתְקַן רַק עַל הַנָּאָה גַּשְׁמִיִּית וְלֹא עַל הֲנָאָה רוּחָנִיִּית לְבַד, וְכֵן בִּלְחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות פ״ט אות נב) וּלְבוּשׁ וְחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל סב ס״א) כָּלָם הָעֲתִיקוּ לְדִינָא כְּהָרַמְ״א: (ה) **בְּלִדָּתָהּ.** מִלְּשׁוֹן זֶה מְשֻׁמָּע לְכָאוֹרָה דְּאִם מֵתָה אֵיזֶה שָׁעוֹת אַחַר לִידָתָהּ מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, דְּמִכָּל מָקוֹם נִיחָא הָיָה לָהּ מִקֹּדֶם שֶׁמֵּתָה, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה בלדתה): (ו) **מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ.** עַל לֵידַת הַבֵּן, אֲבָל שֶׁמִּתְחִלָּה צָרִיךְ (ז) לְהַקְדִּים לְבָרֵךְ דַּיַּן הָאֱמֶת עַל מִיתָתָהּ, דִּבְרִכַּת דַּיַּן הָאֱמֶת הִיא חוֹבָה כְּדִלְעֵיל בְּסִימָן רכ״ב סָעִיף ג׳, וּבְרָכָה זוֹ דְּשֶׁהֶחֱיָנוּ יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵינָהּ אֶלָּא רְשׁוּת וּכְדִלְקַמֵּיהּ: (ז) **בִּבְרָכָה זוֹ.** פֵּרוּשׁ (ח) בִּבְרָכַת שֶׁהֶחֱיָנוּ, שֶׁעִקַּר בִּרְכַּת שֶׁהֶחֱיָנוּ רַק רְשׁוּת, (ט) נִתְקַן עַל דָּבָר הַבָּא מִזְּמַן לִזְמַן כְּמוֹעֲדִים וְכַדּוֹמֶה, וּמִזֶּה נִתְפַּשֵּׁט שֶׁרַבִּים מְקִלִּים בְּכָל הַבְּרָכוֹת כַּיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ, אֲבָל אֵינוֹ נָכוֹן, דְּמַאי דְּאִתְּמַר (עירובין מ:) שֶׁהִיא רְשׁוּת, אֲבָל רַבִּים מְקִלִּין בְּכָל הַבְּרָכוֹת כַּיּוֹצֵא בּוֹ וְאֵינוֹ נָכוֹן, דְּמַאי דְּאִתְּמַר אִתְּמַר. מָגֵן אַבְרָהָם. וְהוּא הַדִּין שְׁאָר אָדָם כָּשֵׁר, וּמִכָּל שֶׁכֵּן תַּלְמִיד חָכָם, דְּהָוֵי בִּכְלָל שְׁמוּעוֹת רָעוֹת. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד): **ב** (ה) **מֵת אָבִיו.** (ו) דַּיַּן **הָאֱמֶת.** וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ תְּחִלָּה דַּיַּן הָאֱמֶת, וְדַוְקָא אָבִיו אוֹ שְׁאָר אָדָם כָּשֵׁר שֶׁהוּא מִצְטַעֵר עָלָיו אֲבָל עַל שְׁאָר אָדָם אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ, וְעַל כֵּן נוֹהֲגִין הָעוֹלָם לוֹמַר

שַׁעַר הַצִּיּוּן

דְּמֵירֵי שְׁמָצָא כֵּלִים חֲשׁוּבִים שֶׁרָאוּי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם, וְעַיֵּן בְּסִימָן רכ״ג סָעִיף ב׳ בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה אין):

א (ס) רא״ש (פ״ט סוס״י טו) וְשָׁאר פּוֹסְקִים: (ב) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): (ג) וְאָפְשָׁר דְּהַטַּעַם מְשׁוּם דְּהָאִשָּׁה שֶׁאֵינָהּ מְצַוָּיָה עַל פְּרִיָּה וּרְבִיָּה לְעוֹלָם נִיחָא לָהּ בְּזָכָר: (ד) ט״ז (סק״א) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א (בתשובה ח״א סי׳ רמה) וְדוֹמְיָא דְּכֵלִים חֲדָשִׁים:

(ה) וְכֵן מְצַדֵּד גַּם כֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב): (ו) כֵּן נִרְאֶה לִי. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן רכ״ה מַה שֶּׁנִּכְתֹּב בְּעִנְיָן זֶה: (ז) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג), וְזֶהוּ כַּוָּנַת הָרַמְ״א שֶׁכָּתַב וּמִזֶּה נִתְפַּשֵּׁט וְכוּ׳: (ח) עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתוּב בְּסִימָן רכ״ה סָעִיף ג׳: **ב** (ס) בַּ״ח (ס״ב) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, וְנָקֵט הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ אָבִיו מְשׁוּם שְׁאָר הַבְּרָכוֹת שֶׁהַזְּכִירָם אַחַר כָּךְ:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובסדר ברכת הנהנין (פי״ב ה״ז) כתב שאם שמע על טובה שהגיע לאחר, כל שלבו שמח בטובתו, כגון שהוא אביו או רבו או רעו אשר כנפשו, מברך הטוב והמטיב, הטוב לו ששימח לבבו ומטיב למי שנעשית הטובה בשבילו [וראה בבדי השלחן (סי׳ סד סק״י) שכתב שזה ממש כדברי הא״ר בשם ס״ח].

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הָאֻמָּת. הָיָה לוֹ מָמוֹן (ו) שֶׁיִּרָשׁוּ, אִם * אֵין לוֹ אַחִים מִבָּרֵךְ (ט) גַּם כֵּן שֶׁהֶחֱיָנוּ, * וְאִם יֵשׁ לוֹ אַחִים, (י) בִּמְקוֹם שֶׁהֶחֱיָנוּ מְבָרֵךְ (כ) הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב. הַגָּה: שֶׁאֵין מְבָרְכִין הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ שֻׁתָּפוּת בְּאוֹתָהּ טוֹבָה (טור): ג (יא) * [ד]בָּנָה (ט) [ט] (יב) בַּיִת חָדָשׁ אוֹ קָנָה (י) [י] (יג) כֵּלִים חֲדָשִׁים, אֲפִלּוּ (יד) הָיָה לוֹ כַּיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ תְּחִלָּה, אוֹ קָנָה וְחָזַר וְקָנָה, מְבָרֵךְ עַל כָּל פַּעַם (טו) שֶׁהֶחֱיָנוּ. וְלָאו דַּוְקָא חֲדָשִׁים, דְּהוּא הַדִּין (יפ) לִישָׁנִים אִם הֵם חֲדָשִׁים לוֹ שֶׁלֹּא הָיוּ אֵלּוּ שֶׁלּוֹ מֵעוֹלָם, [ה]וְלֹא אָמְרוּ חֲדָשִׁים אֶלָּא (טז) לְאַפּוֹקֵי

ד שם וּכְרַבִּי יוֹחָנָן וּכְלִישָׁנָא קַמָּא (ס.). ה הַרַשְׁבָּ"א (נט: ד"ה בגה) שָׁם הָרַאֲבַ"ד.

בְּאֵר הַיטֵב

בָּרוּךְ דַּיַּן הָאֱמֶת בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת, וְעַל כָּל פָּנִים בְּאָבְיו אוֹ קְרוֹבוֹ אוֹ אָדָם חָשׁוּב מִכָּל שֶׁכֵּן בְּמִיתַת תַּלְמִיד חָכָם חַיָּב לְבָרֵךְ וְזוֹקֵא בְּשֵׁם וּמַלְכוּת. בַּ"ח (ס"ב) וְט"ז (סק"ו): (ו) שֶׁיִּרָשׁוּ. מִכָּאן רָצָה לְהוֹכִיחַ בַּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב' סִימָן קס"ב דְּאִם הָיָה יוֹדֵעַ מִתְּחִלָּה שֶׁהָיוּ לוֹ נְכָסִים אֵינוֹ מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, עַיֵּן שָׁם, וְאֵינוֹ מֻכְרָח: (ט) הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב. וְעַל מָה שֶׁנִּתְבַּשֵּׁר רִאשׁוֹן מְבָרֵךְ רִאשׁוֹן, אִם אָמְרוּ לוֹ מֵת אָבִיו וְהִנִּיחַ מָעוֹת, יֹאמַר דַּיַּן הָאֱמֶת וְאַחַר כָּךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב, וְכֵן לְהִפּוּךְ. וְאִם מֵשַׁנֵּי בְּנֵי אָדָם בְּאֶחָד, יְקַדֵּים הַטּוֹב, דְּאִדְּרַבּוּמֵי פָּרֵשְׁנוּהָ לֹא מִקַּדְּמִינַן. הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א' סִימָן ר"ח: ג (ט) בַּיִת חָדָשׁ. קָנָה שְׁבָנוֹ אוֹ קָנוֹ בַּיִת הַכְּנֶסֶת אוֹ נִסְפַּר לוֹ וְחָזְרוּ וּבָנָאוּהוּ, יַעֲמֹד שְׁלִיחַ צִבּוּר וִיבָרֵךְ בְּקוֹל רָם הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב. הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב' סִימָן קע"ט: (י) כֵּלִים חֲדָשִׁים. וְאֵין לְהַקֵּל בִּבְרָכָה זוֹ, וְזוֹקֵא כְּלֵי תַּשְׁמִישׁ, אֲבָל עַל סְפָרִים חֲדָשִׁים אֵינוֹ מְבָרֵךְ. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק"ה). אֲבָל בְּבִרְכַּת רמ"מ (סדר ברכות, ברכת הנשמים) כָּתַב לְבָרֵךְ עַל סְפָרִים, וְהַיְד אַהֲרֹן (הנה"ט) פָּסַק דְּאֵין לְבָרֵךְ עַל סְפָרִים עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּסוֹף תְּשׁוּבַת מַהֲרַ"י בֵּי רַב (סי' סב) שֶׁהַקּוֹנֶה סֵפֶר תּוֹרָה שֶׁיְּבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ, וְהַסַּכְּימוּ עִמּוֹ כַּמָּה גְּדוֹלִים, עַיֵּן שָׁם. וּבְסֵפֶר נַאֲמָן שְׁמוּאֵל סִימָן ד' כָּתַב שֶׁלְּצֹאת יְדֵי סָפֵק יְבָרֵךְ עַל (ס"ת) [פְּרִי חָדָשׁ] בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה שֶׁקּוֹרֵא בַּסֵּפֶר תּוֹרָה, עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן כ"ב (סק"א) מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם: (יפ) לִישָׁנִים. מַחֲלִיף כֵּלִים, שְׁנֵיהֶם יְבָרֵכוּ. הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א' סִימָן ר"ז:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ג [ט] בַּיִת חָדָשׁ. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב, וְעַיֵּן בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"א) שֶׁפִּרְבְּרֵי הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת נִרְאֶה דְּהִרְבַּת שֶׁהֶחֱיָנוּ לֹא יְבָרֵךְ. וּכְשֶׁבָּנוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּקְהִלַּת קֹדֶשׁ אֶשְׁטֶטְרֵדִם דֶּרֶשׁ הָרַב לְחַנּוֹכוֹ וְהוֹרָה שֶׁהֶחֱזִין יְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ וְרַב אַחֵר חֵלֶק עָלָיו וְהוֹרָה שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ, וְכֵן דַּעְתִּי, וְכֵן כָּתַב בְּשׁוּ"ת בֵּית יְהוּדָה (יו"ד סי' כב) בְּסֵפֶר תּוֹרָה שֶׁקָּנוּ שֶׁהַקּוֹהָל שֹׁלֵא יְבָרְכוּ שֶׁהֶחֱיָנוּ: [י] כֵּלִים. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב, וּמַה שֶּׁכָּתַב אִם לְבָרֵךְ עַל סְפָרִים, הֶרְדְּפ"ז חֵלֶק ג' (סי' תתנה) כָּתַב לְבָרֵךְ, וְכֵן כָּתַב מוֹר וּקְצִיעָה, אַךְ לֹא נֶהֱגוּ כֵּן. וְאִם נִמְצָא סֵפֶר בִּכְתִיבָה בְּחִבּוּרִי תּוֹרָה וְכָל שֶׁכֵּן בְּהִדְּפָסָה, כָּתַב מוֹר וּקְצִיעָה שֶׁיְּבָרֵךְ, וּמַחֲזִיק בְּרָכָה (ס"ק ד"ה) כָּתַב שֶׁיְּבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת, שֶׁחַיָּב לְהוֹדוֹת לַהּ' עַל שֶׁזִּכָּהוּ לָכָךְ, וּבְעַל גִּדּוּלֵי תְּרוּמָה בְּגַמָּר הַדַּפֶּסֶת הַסֵּפֶר דֶּרֶשׁ בְּרָכוֹת לְשַׁבַּח ה' שֶׁזִּכָּה לָכָךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסִפּוּרוֹ בְּיָנָה לְצִפּוֹרִים (עת לדרוש דרוש לג), עַיֵּן שָׁם. וְכֵן אִם עָלָה לְגְרֵלָה שֶׁנִּתְנַבָּה פָּרָשׁ אוֹ רַב וְיוֹצֵא יֵשׁ גַּם כֵּן לְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת, כִּי בְּזֶה אֵי

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

נָכוֹן, וְעַל כָּל פָּנִים עַל תַּלְמִיד חָכָם שֶׁצָּרִיךְ בְּוַדַּאי לְהִתְאוֹנֵן וּלְהִתְמַרְמֵר עַל זֶה, וְכֵן עַל קְרוֹבָיו שֶׁחַיָּב לְהִתְאַבֵּל עֲלֵיהֶם, וַדַּאי יְזַכִּיר הַבְּרָכָה בְּשֵׁם וּמַלְכוּת: (ט) גַּם כֵּן שֶׁהֶחֱיָנוּ. הַיְנוּ מִתְּחִלָּה דַּיַּן הָאֱמֶת כַּנַּ"ל בְּאוֹת ו', וְאַחַר כָּךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ עַל הַנְּכָסִים שֶׁנִּשְׁאֲרוּ לוֹ מֵאָבִיו [רַמְבַּ"ם (פ"י ה"ז)]. וְאַף דְּיוֹתֵר מִתְּרֵצָה שֶׁלֹּא יָמוּת אָבִיו וְלֹא יִירָשֶׁנּוּ, מִכָּל מָקוֹם יָכוֹל לְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ, דְּאַיִן בְּרָכָה זוֹ תְּלוּיָה בְּשִׂמְחָה אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ תּוֹעֶלֶת מִמֶּנּוּ, וְאַף עַל פִּי שֶׁמִּתְעָרֵב עִמָּהּ צַעַר וַאֲנָחָה [תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א (ח"א) סִימָן רמ"ה]: (י) בִּמְקוֹם שֶׁהֶחֱיָנוּ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁשּׁוּב לֹא יְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה טוֹבָה גַּם לְאָחָיו וְיוּכַל לְבָרֵךְ בְּרִבַּת טוֹב וְהַמֵּטִיב. אָמְרוּ לוֹ שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ (י) וְהִנִּיחָה מָמוֹן, מְבָרֵךְ דַּיַּן הָאֱמֶת עַל מִיתָתָהּ וְשֶׁהֶחֱיָנוּ עַל יְרוּשָׁתָהּ: ג (יא) בָּנָה וְכוּ'. וְהוּא הַדִּין אִם קָנָה בַּיִת. וְדַוְקָא כְּשֶׁבָּנָה אוֹ קָנָה לְצַעֲמוֹ, אֲבָל אִם יֵשׁ לוֹ שֻׁתָּפוּת בְּגַוָּהּ, כָּל אֶחָד מַהַשֻּׁתָּפִים מְבָרֵךְ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב [גְּמָרָא (נט:)]. וְעַל כֵּן קָהָל שֶׁבָּנוּ אוֹ קָנוּ בַּיִת הַכְּנֶסֶת, יַעֲמֹד שְׁלִיחַ צִבּוּר וִיבָרֵךְ בְּקוֹל רָם הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב לְהוֹצִיא אֶת כֻּלָּם: (יב) בַּיִת חָדָשׁ. הוּא הַדִּין אִם (יב) נִשְׂרַף וְחָזַר וּבָנָאוֹ, אֲבָל אִם הִתְרוּ וְחָזַר וּבָנָאוֹ (יג) יֵשׁ דֵּעוֹת בְּאַחֲרוֹנִים בָּזֶה, וְיִסְפְּקוּ לְהָקֵל. וְאִם הוֹסִיף בּוֹ (יד) אֵיזֶה שׁוּרָה בְּגֹבַהּ, לְכֵלִי עַלְמָא יֵשׁ לְבָרֵךְ: (יג) כֵּלִים חֲדָשִׁים. בֵּין מַלְבּוּשִׁים (טו) [א]וּבֵין כְּלֵי תַּשְׁמִישׁ וּשְׁתֵיָה וַאֲכִילָה וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה אִם הֵם דְּבָרִים שֶׁלֹּא הָאָדָם שָׂמֵחַ בָּהֶם, (טז) עָנִי בָּרְאוּי לוֹ וְעָשִׁיר בָּרְאוּי לוֹ, וְעַיֵּן בְּסָעִיף ו', אֲבָל אִם הוּא (יז) עָשִׁיר גָּדוֹל שֶׁאֲפִלּוּ כֵּלִים יְקָרִים וַחֲשׁוּבִים אֵין נֶחְשָׁבִים לוֹ וְאֵין שָׂמֵחַ בָּהֶן, לֹא יְבָרֵךְ. [ב]וּבְקָנְיַת סְפָרִים יֵשׁ דֵּעוֹת בֵּין הָאַחֲרוֹנִים אִם יְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם, מְשׁוּם דְּמִצְוֹוֹת לָאו לַהֲנוֹת נִתְּנוּ, וּבְחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל סב ס"ה) דְּאִם הָיָה מְהַדֵּר אַחַר זֶה הַסֵּפֶר וְשָׂמַח בִּקְנִיָּתוֹ דִּמְבָרֵךְ, שֶׁהֲרֵי בְּרָכָה זוֹ נִתְקָנָה עַל הַשִּׂמְחָה וּכְדִלְקַמְּיהּ בְּסָעִיף ד', וְכֵן כָּתַב בְּמֹר וּקְצִיעָה, וְעַל כֵּן אֵין לִמְחוֹת בְּיַד הַמְבָרֵךְ: (יד) הָיָה לוֹ וְכוּ'. מִירוּשַׁלְמִי, (יפ) דְּמִכָּל מָקוֹם כְּלִי זֶה חָדָשׁ הוּא לְעִנְיַן קְנִיָּה, וְכָתַב עוֹד דַּאֲפִלּוּ קָנָה וְחָזַר וְקָנָה (יפ) דְּזֶה אַף לְעִנְיַן קְנִיָּה לָאו חָדָשׁ הוּא שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לוֹ כֵּלִים כָּאֵלּוּ קְנוּיוֹת מִכְּבָר, אֲפִלּוּ הָכִי כְּלִי זוֹ חֲדָשָׁה הִיא אֶצְלוֹ: (טו) שֶׁהֶחֱיָנוּ. וְיֵזַהֵר לְבָרֵךְ תֵּכֶף קֹדֶם שִׁיִּתְרַגֵּל וְיִסְתַּלֵּק הַשִּׂמְחָה מִמֶּנּוּ: (טז) לְאַפּוֹקֵי אִם מְכָרָן וְכוּ'. וַאֲפִלּוּ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(י) מֹר וּקְצִיעָה. וְעַיֵּן בְּבְאֵר הַיטֵב סָעִיף קָטָן ז' בְּשֵׁם הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת (ח"ב סי' קסב), וְהוּא מִלְּתָא חֲדַתֵּי וּלְמֶעְבַּד צְרִיךְ עִיּוּן, גַּם צָרִיךְ לְעַיֵּן בִּקְנִיַּת הַסֵּפֶר אִיךְ דַּעְתּוֹ לְעִנְיַן בְּרִכַּת שֶׁהֶחֱיָנוּ: ג (יא) בָּנָה. בְּאֵר הַיטֵב (סק"ט) בְּשֵׁם הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת (ח"ב סי' קנט), וּתְשׁוּבַת חֵתָם סוֹפֵר (ח"א) סִימָן קנ"ו. וְדִבְרֵי שַׁעַר הַזְּקֵנִים (ח"ב בית מלוא סי' יט) שֶׁהוּבְּא בְּפִתְחֵי תְּשׁוּבָה לֹא נִהִירָא: (יב) פִּתְחֵי תְּשׁוּבָה בְּשֵׁם קִבֵּץ עַל הַרַמְבַּ"ם פֶּרֶק י' מֵהֲלָכוֹת בְּרָכוֹת (ה"א): (יג) עַיֵּן בְּבְאֵר הַיטֵב (שם) בְּשֵׁם הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת (שם) וּבְפִתְחֵי תְּשׁוּבָה בְּשֵׁם שִׁמְלַת בְּנִימִין (ארח"ח דף נב.) וְכֵן פָּסַק בְּמֹר

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בְּסֵדֶר בִּרְכַת הַנֶּהֱנִין (פ"ב ה"ה) כָּתַב: עַל שְׁאָר כְּלֵי תַּשְׁמִישֵׁי אָדָם, אֲפִילוּ כְּלֵי כֶּסֶף וּכְלֵי זָהָב, אֵין נוֹהֲגִין לְבָרֵךְ לֹא בְּקְנִיָּתָם וְלֹא בְּתַשְׁמִישָׁם, וְכֵן עִיקַּר [וּבְלֹח בִּרְכַת הַנֶּהֱנִין (פ"א סי"ז, ס"כ) כָּתַב לְבָרֵךְ עַל כְּלֵי תַּשְׁמִישׁ חֲשׁוּבִים, וְאִם אֵינָם חֲשׁוּבִים כָּל כָּךְ לֹא יְבָרֵךְ וְאִם הוּא עָנִי וְשָׂמֵחַ בָּהֶם יְבָרֵךְ]. **ב]** וּבְסֵדֶר בִּרְכַת הַנֶּהֱנִין (שם) כָּתַב שֶׁאֵין נוֹהֲגִין כָּל כָּךְ לְבָרֵךְ עַל סְפָרִים כְּלָל לֹא בְּקְנִיָּתָם וְלֹא בְּתַשְׁמִישָׁם, וְכֵן עִיקַּר [בְּלֹח בִּרְכַת הַנֶּהֱנִין (פ"א הכ"א) כָּתַב לְבָרֵךְ עַל סְפָרִים חֲדָשִׁים שֶׁלָּבוֹ שֶׁל אָדָם שָׂמַח בְּקְנִיָּתָן, וְלֹא אָמְרוּ מְצוֹת לְאוֹ לִהְנוֹת נִתְּנוּ אֶלָּא חֲדָשִׁים חֲשׁוּבִים שֶׁלָּבוֹ שֶׁל אָדָם שָׂמַח בְּקְנִיָּתָן, וְלֹא אָמְרוּ מְצוֹת לְאוֹ לִהְנוֹת נִתְּנוּ אֶלָּא חֲדָשִׁים חֲשׁוּבִים שֶׁלָּבוֹ שֶׁל אָדָם שָׂמַח בְּקְנִיָּתָן, אֲפִילוּ כְּלֵי כֶּסֶף וְזָהָב אֵין נוֹהֲגִין לְבָרֵךְ לֹא בְּקְנִיָּתָם וְלֹא בְּתַשְׁמִישָׁם. וּבְלוֹח בִּרְכַת הַנֶּהֱנִין (שם) כָּתַב לְבָרֵךְ עַל סְפָרִים חֲדָשִׁים שֶׁלָּבוֹ שֶׁל אָדָם שָׂמַח בְּקְנִיָּתָן, וְלֹא אָמְרוּ מְצוֹת לְאוֹ לִהְנוֹת נִתְּנוּ אֶלָּא חֲדָשִׁים חֲשׁוּבִים שֶׁלָּבוֹ שֶׁל אָדָם שָׂמַח בְּקְנִיָּתָן, אֲפִילוּ כְּלֵי כֶּסֶף וְזָהָב אֵין נוֹהֲגִין לְבָרֵךְ לֹא בְּקְנִיָּתָם וְלֹא בְּתַשְׁמִישָׁם. **ג]** וּבְלוֹח בִּרְכַת הַנֶּהֱנִין (פ"א הכ"ז) כָּתַב: אֲפִילוּ יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה כְּשֵׁשׁ לוֹ שָׁלוֹ. וּבְלוֹח בִּרְכַת הַנֶּהֱנִין (שם) כָּתַב שֶׁאֵין נוֹהֲגִים כֵּן כְּלָל לְבָרֵךְ עַל בִּנְיַן בָּתִּים וְאִשָּׁה וּבָנִים, וְאֵין לְשַׁנּוֹת מִמִּנְהַג הָעוֹלָם בְּזֶה, וְכֵן הוּא לְעִנְיַן בִּנְיַן בָּתִּים וְאִשָּׁה וּבָנִים מִבְּרָךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ, לְפִי שֶׁעִיקַּר הַנָּאָה לְבַעַל הַבַּיִת שֶׁעֲשָׂה לוֹ דָּבָר הַמְתָקְיֵים.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah